

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia
si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

Abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreseze ||| Manuscrisurile si corespondintiele se se tramita francate
la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu. ||| la redactiuni.

Anulu II.

Blasiu 15 Decembre 1888.

Nr. 6.

Partea besericésca.

Acte istorice.

Gregoriu Gabriilu Maioru de Tusnad-Szarvaş,

breccandu episcopu alu Româniloru uniti din Transilvani'a si partile
adnexe.

Conformu promisiunei facute in Nrulu 1 din 1
Octobre a. c. alu acestei foie, tiesemu biografi'a
marelui Archiereu Gregoriu Gabriilu Maioru de Tusnad-
Szarvad din Silvania.

La anulu 1885 sub auspiciile si patronagiulu aloru
doue academie scientifique (din Bucuresci si Budapesta)
s'a tiparitu cartea „*symbolae ad illustrandum historiam
Ecclesiae orientalis in terris coronae S. Stephani*“ in
doue volumuri; de volumulu I. astadata nu ne ocupamu,
de-órece documintele *nóstre* referitórie la biografi'a
Archiereiloru nostri descrişi in acea parte nu le amu
publicatu, si afora de acea nu avemu neci tempu
fiscu de a -lu frundiarí si studiá de ameruntulu,
candu ne ócupamu in detaliu de biografi'a episcopului
de buna memoria Gregoriu Maioru; esaminamu asia
dara volumulu alu II-le alu acestei càrti, in care
auctoriulu publica documinte pentru biografi'a epi-
scopiloru gr. cat. dela Alb'a-Julia si Fogarasiu in-
cepundu dela neuitatulu episcopu Joanu Innocentiu
Clain de Szád pana la episcopulu Joanu Babb inclusive.
Auctoriulu in volumulu acest'a dela pagina 640 pana
la pagina 656 scóte la lumina nesce epistóle, scrisori
de ale personelor private si unele documente istorice
referitorie la biografi'a marelui Archiereu Gregoriu G.
Maioru, cari desi întregescu in unele pãrti biografi'a
episcopului nostru scrisa si de istoricii P. Maioru si
Samuilu Clain, de alt'a parte inse vatema sentiulu

de pietate, ce are románulu facia de acestu Archiereu,
si afora de acea, Auctoriulu din vorba, din premisele
sale face nesce conclusiunii ce nu corespundu ade-
verului istoricu.

Cetitorii foiei nóstre 'si voru aduce aminte de
cuprinsulu epistoleloru Archiereului Gregoriu G. Maioru
publicate in acést'a foia, din cari usioru 'si-au potutu
formá idea chiara despre sciinti'a teologica a acestui
mare barbatu; despre zelulu ardinte intru propagarea
Santei uniri; despre sentiulu de iubire facia de na-
tiunea sa, cand din tote poterile s'a nesuitu, cá pre
románi se nu i-veda desbinati ci uniti intr'un'a;
despre prudentia pastoralá de care s'a folositu la
convertirea celoru desbinati de catra beserec'a Romei,
pentru cari insusiri elu a fostu omu tare iubitu de
fii natiunei sale si prin urmare s'a si bucuratu de
mare popularitate.

Scopulu nostru asiadara cu descrierea detaliata
a biografiei fericitului Gregoriu Maioru este a areta
si demustrá pre bas'a documinteloru autentice si demne
de credintia, cá episcopulu Gregoriu G. Maioru a
fostu **teologu erudit, prudente si zelosu** intru
propagarea Santei Uniri, **barbatu piu si pastoriu
cu sentiu adeveratu románescu.**

Insusirile aceste ale episcopului Gregoriu G. Maioru
separatu voimú a le areta si invederí, de-órece cele
trei prime intr'unu modu neloiálu suntu trase la in-
doiéla de auctoriulu càrtii tiparite cu spriginulu banalu
alu academieii scientifique dela Bucuresci.

Ce privesce iubirea catra natiunea sa, si cá a
fostu pastoriu cu sentiu adeveratu romanescu, acést'a
neci contrarii lui cei mai aprigi nu o tragu la in-

doiéla, acést'a a fostu cauza *principala* a abdicerei sale de episcopatu, si nu certele avute cu calugarii; cà certe si neplaceri mai mari au avutu cu basilittii episcopii de buna memoria Petru Aaronu si Athanasiu Rednicu si totusi nu i-au suatuitu se abdica, cà-ci ei eráu mai bine cu domni dela putere, ér' episcopulu Maioru, (precum vomu vedé cu alt'a ocaziune), multe neplaceri a avutu cu ei, pentru-cà 'lu impedecáu intru propagarea Santei Uniri, cà-ci ei neci candu n'an voit, precum dice Petru Maioru, a vedé pre romani adunati in una¹⁾.

Premise aceste se vedemu asia dara ce dice despre Arhiepiscopulu Gregoriu G. Maioru si in ce modu vatema sentiulu de pietate alu româniloru auctoriulu cârtii „Symbolae“.

Acestu scrietoriu in finea scrisoriloru sale referitorie la vietia episcopulu nostru la pag. 655 urmatori'a nelogica si neadeverata conclusiune face:

„Din documintele descise cetitoriulu pricepetoriu de dreptu usioru va intielege, cà episcopulu Gregoriu G. Maioru lipsitu de consiliulu teologulu latinu, forte mare lipsa a avutu de unu altu bunu suatuitoriu pentru guvernarea **intielepta** a besericee conformu canoneloru sacre. Inse se vede, cà nu s'a folositu de unu omu harnicu, de ore-ce se cetesce, cà de repetite ori a atrasu asupra-si neplacerea Curtii imperatesei si ca in urma la anulu 1782 a primitu si porunc'a, cà se abdica“²⁾.

Cetitoriulu din ordurile aceste pote vedé limpede, cà omulu nostru acusa pre episcopulu Gregoriu G. Maioru de omu neinvetiati, imprudinte, de omu fara suatu intru guvernarea diecesei sale, cà-ci apriatu dice, cà episcopulu Maioru „forte mare lipsa a dusu de unu altu bunu povatuitoriu pentru **intiept'a** guvernare a besericee“; cu alte vorbe Gregoriu Maioru neintieptiesce si imprudentu a guvernatu diecesea s'a si in urm'a acesteia a trebuitu se abdica, — sustiene auctoriulu cârtii „Symbolae“.

¹⁾ Ist. bas. pag. 113.

„Deci in dilele Vladicului Petru Pavel Aron partea cea mai mare a Româniloru in Ardealu, a trecutu la neunire si pentru pricinile, care le am spusu mai susu (§. III. IV.) si pentru cà forte s'au scârbitu de pedeps'a, cu carea fû pedepsitu parintele celu bunu alu Româniloru Vladic'a Innocentiu Clain, si pentru cà prin aceia, cari pâna astâdi nu iubescu sa fia Români la olaltu neci uniti, neci neuniti, ci i-voiescu despartiti, cà cum ar' fi doue nêmuri, cu osebite techné si mestesuguri fû ajutatú rescól'a acést'a“.

²⁾ Symbolae pag. 655.

„Ex descriptis documentis lector juris peritus facile intelligit, Episcopum Major, consilio latini theologi jam destitutum, valde eguisse alio hono consultore ad ecclesiam juxta sacros canones rite administrandam. Verum idoneum hominem adhibuisse non videtur, quum semel atque iterum Altissimam displicentiam sibi attraxisset ac tandem anno 1782 mandatum resignationis obtinuisse legatur“.

Cà parerea scrietoriulu e nelogica si prin urmare falsa o vomu aretá si indirecte si directe.

I.

Srietoriulu cârtii „Symbolae“ e parintele Nicolau Nilles profesoru de teologia la universitatea din Insbruck, Domnia s'a cá preotu, credu cà va fi cetitu Sant'a Scriptura si 'si va aduce aminte de vorbele Santulu Pavelu „Sapientia enim hujus mundi stultitia est apud Deum“¹⁾ si cá profesoru de ss. canone, si cá istoricu totu va fi cetitu martyrologiulu Romanu si martiriile si esilarile ce le au suferitu SS. Parinti ai besericee orientale nu numai sub Imperatii pagani, ci si sub Imperatii crestini; totu ca istoricu va sci, cà pentru ce au abdisu mai multi episcopi de episcopia in Angli'a, in Franci'a cea catolica, in Germania si aiuri²⁾; toti acestia dupa unu Doctoru de teologia au fostu neinvetiati, neintiepti intru guvernarea diecesei lorú? Unde-i judecat'a nepreocupata? Cum póte se scria unu profesoru de teologia, cà martirii, esilatii, nefavorittii Curtiloru domnitóre neintieptiesce au guvernatu diecesele lorú? Nu scie ore Claritatea s'a, cà conservarea „status quo“ si liniscea tieréi aduse cu sine caderea si chiaru mortea celoru mai invetiati si vestiti?

Asiadara pentr'acea, cà cutare barbatu din ordulu preotiescu nu e binevedintu si placutu omeniloru din seclu, neci decátu nu urméza, cà acela se fia omu fora suatu si imprudinte, asiadara neci facia de fericitulu episcopu Gregoriu G. Maioru nu este logica conclusiunea, cà pentr'acea, cà a atrasu asupra-si neplacerea Curtii, se fia fostu neinvetiati, imprudinte intru guvernarea diecesei sale; ci póte, cà contrariulu e mai verosimilu, cà-ci cu cátu omulu este mai invetiati, mai prudinte, cu atata mai multi inimici are, de celu neinvetiati, de imprudinte nu se teme, nu se intereséza nime. Domnulu Nostru Isusu Christosu inca a guvernatu diecesea s'a si inca ce diecesa!? Poporulu intregu jidovescu, poporulu alesu alui Domnedieu; si poporulu acel'a l'a ucisu si inca in ce modu! „De m'a persecutatu pre mine, si pre voi ve voru persecutá“, dice Isusu Christosu la S. Joanu Evang. cap. XV. v. 20.

¹⁾ I. Cor. III. 19.

²⁾ Santulu Atanasiu episcopulu Alexandriei. Santulu Joanu Crisostomu Archiepiscopulu Constantinopolei.

Joanu Vitéz Archiepiscopu dela Strigou.

Joanu Cesinge episcopu dela Pécs.

Thomás Wolsey Cardinalulu si cancelariulu Angliei.

Joanu Fischer episcopulu dela Rochester.

Knut. Archiepiscopu de Upsala.

Jacobsohn episcopulu de Westeras.

Clemente Droste Archiepiscopulu de Colonia

Dunin. Archiepiscopulu de Gnesen si Posen.

Cà doctorulu de teologia a facutu o atare conclusiune se pote esplicá usioru: Claritatea s'a e membru alu societatii careia apartienea „teologulu“.

Pana la tempurile fericitului Gregoriu Maioru episcopii diecesei de Alb'a-Julia si Fagarasiu au avutu in costea loru unu teologu pusu, cá se de episcopului unitu povetie, — se intielege de sine cá de care aveá, — asia dara erau episcopii nostri prevedinti cu sftetnicii harnici, inse acestu suatutoriu lipsea in costea episcopului Gregoriu Maioru, de acea elu, dupa parerea parintelui Nilles nu a guvernatu intieptiesce diecesea s'a si prin urmare a trebuitu se abdica. Cine nu vede aici, cá Parintele N. vorbesce „pro domo sua“ et non pro vero? Claritatea s'a cu parere de reu 'si aduce aminte de dilele episcopului Gregoriu Maioru, candu societatea loru a pierdutu unu terenu de activitate. Póte cá Domnului Doctoru i-ar' placé si acuma a dá suaturi la guvernarea *intieptea* a Archidiecesei!! Éca pentru ce nu a guvernatu intieptiesce Gregoriu Maioru diecesea sa! Hinc illae lacrymae...!

Dar', cá Gregoriu Maioru mai intieptiesce a guvernatu si cu mai mare succesu a propagatu Sant'a Unire decatu episcopii, a caroru mâni érau legate si in cost'a carora érá pusu teologulu latinu ne spune istori'a Santei Uniri.

(Va urmá.)

Din viéti'a pastoralá

In drumari practice de Titu Budu.

10. Pastoriulu sufietescu cá Domnulu casei s'ale.

(Continuare din Nr. 5).

Preotulu se fia domnulu casei sale, inse cá unu parente, si se o ocarmuésca aceea asia, cá intr'ensa se domnésca pace si beneaventare.

Pacea casnica este unu daru mare, déca apune acést'a, amara este viéti'a domnului casei si inzedarnica tóta osteneala lui, dreptu aceea sè se incungiuire cu bagare de séma totu ce ar' conturbá acést'a pace baremi si pre tempu scurtu.

Esci insuratu, ai muiere, — nu o tractá pre dens'a cá pre o sclava, ci cá pre o amica, cá consórta vietiei tale, blandetiele si tractarea umana aducu róda buna. Dar' muierea inca se nu treaca preste mesurile onorei cuvenite sociului ei — preotului. Fiti iertatori slabitiuniloru si gresieleloru imprumutatu, ér' dogén'a sè se dee totudeun'a cá balsamulu celu vindecatoriu pre rane.

Catu de frumosu este déca preotulu, soci'a lui si intréga famili'a preotiesca lucra in contielegere sub conducerea parintiésca a capului casei pentru efeptuirea celoru bune, si catu de neplacutu este déca nu se

intielegu membrii familiei si amarescu viéti'a unulu altui'a.

Preotulu se fia capulu casei, fara a fi tiranulu caseniloru sei.

Dorere cate o data intre preotu, socia si caseni se ivesce neintielegerea, care apoi este si spre daun'a ocarmuirei spirituale a parochiei.

Adeseori preotulu lasa tota greutatea economiei pre amerii preotesei, acést'a nu este la loculiu seu, greotatile se le suporte si capulu casei.

De-si preotii au destule neplaceri, pentru aceea se nu maltratéze pre casenii loru. Mani'a cea de antaia e mai buna decatu cea de pre urma, — seau maniat-ve, dar' nu gresiti, caci precum dice proverbiulu latinu: inimicitiae breves, amicitiae sempiternae.

Ocarmuirea intielépta a casei preotiesci, pacea crestinésca intre preotu si familia are influentia mare si asupra vietiei familiare a poporului.

Dreptu aceea preotulu cá capu a familiei se nu ierte neci un'a disordine in cas'a s'a, si preste totu se aiba grigia despre viéti'a morala a familiei sale.

Preotulu se dispuna cá ai sei se implinésca in tota diu'a rogatiunile de deminéti'a si de sér'a; soci'a lui si pruncii lui se cerceteze regulatu beseric'a si fara causa se nu remana dela santele serviri, acést'a va fi esemplulu celu mai frumosu care-lu va poté dá poporului.

Preotulu cá domnu alu casei se nu faca dispuatiunile sale suduindu si cu bot'a in mâna, ci cu blandetia si in modu afabilu.

E dreptu cumca neintielegerile familiare nu se potu incungiuirá, inse preotulu cá domnulu casei si a familiei se nu faca din ele scandale, se nu se dispute si sfadésca cu soci'a s'a si cu casenii la audiulu servitoriloru si a veciniloru, ci se se compuna neintielegerile in cerculu restrinsu familiaru.

Atitudinea preotului facia cu servitorii se fia blanda si cu auctoritate, si preste totu se nu fia astadi blandu si móle, ér' mâne aspru si greoiu, cá-ci indata-ce ièu séma servitorii cum-cà suntemu capriciosi si cu tóne, nu ne asculta, ci trecu mai incolo dicendu, parintele astadi iéra are tóne rele.

Nu servesce spre laud'a preotului si a casei lui déca satenii dicu: decátu a servi la preotu mai bine in purgatoriu. — La preotu flamandiesci, elu si ai lui manca bine, — ér' servitorii abia se satura, lucra tota diu'a, ba n'au neci serbatóre, cá preotulu tramite pre servitori si dominec'a la campu a pasce caii si boii.

O cerintia a ocarmuirei bune este si pazirea moralitateri, dreptu-aceea preotulu se nu tréca cu vederea nice o fapta nemorala la cas'a s'a.

In urma preotulu cá domnu a casei sale se se ingrigésca cá nu numai in cas'a s'a, ci si in ocolulu

seu si in tote superedificatele parohiale se fia ordu bunu si curatienia, ceea ce nu este greu a o efeptui si este esemплу celu mai bunu pentru poporu.

11. Pastoriulu sufletescu cá consiliariu si cá políticu.

In dilele nostre lumea si- pune tota nisuinti'a cá se se micșioreze si nimicésca influinti'a clerului asupra vietiei publice si asupra midilocirei binelui comunu alu poporului.

Asia numitii liberali vestescu si invétia poporulu, cumca preotii suntu aparatorii tiraniei si a absolutismului, poffitori de avere si marire, carii servescu unui capu ultramontanu, dicu cá preotii suntu trintori cari traiescu din sudorile poporului; si pentru aceea acei liberali laudarosi lucra din tote poterile cá se se rumpa si legatur'a cea de pre urma care léga inca pre servitorii altariului catra poporu.

De aici urméza cá liberalii facu intrige preste intrige cá preotii se nu pota fi alesi in dieta, si se fia lipsiti nu numai de tota influinti'a asupra investimentului superioru, ci se se rapésca dela densii si tesaurulu celu mai scumpu, pruncii poporului.

Cei liberali (din iubire catra poporu?) voiescu a lipsi pre preoti dela apararea seracimei, dicendu cá clerului nui pasa de necesulu altui'a, neci pote se ajute altora; si dupa-ce ar' scote pre cleru din scóla, voiescu se nu fia lipsa de preoti neci la incheierea casatoriiloru, cá astfelu se puna fundamentulu religiunei dorite de densii, care ar' fi fundamentulu poli-gamiei si a poliandriei.

Inse se scie cum-cà scopulu religiunei nu este se se ascunda intre cei patru muri a besericei, ci religiunea cá potere vivificatoria a tuturoru trebuie se petrunda tote partile vietiei, trebuie se lumineze si se incaldiésca cu spiritulu ei.

Religiunea dupa voi'a lui Domnedieu este aluatu care dospesce tota lumea, — dreptu acei'a neci activitatea preotului nu se pote stringe intre paratii angusti a besericei, ci trebuie se aiba unu terenu amplu cum este insusi cerculu in care se misca omenii.

Deci precum trebuie se fia pretutindenea de facia religiunea, asia trebuie se fia de facia pretutindenea si servitoriulu religiunei; misiunea lui nu este cá se pazésca cá unu pastoriu bunu numai in beserica turm'a sa, ci de si nu e unu Demosthene seau Athanasiu totusi se apere caus'a crestinatatei in totu loculu, inaintea imperatorulu, a domnitoriloru si inaintea adunariloru.

Aceste trebuie se le faca preotii, numai se se pazésca de liberalismulu parlamentaru si de critizarea agendeloru guvernamentale.

Ce se tiene de patriotismu in acést'a privintia stamu pre nivelulu acel'a de nu mai susu decatu ori care oratoru parlamentaru scumpu platitu.

Noi suntemu amicii adeverati ai poporului dicu si se lauda cei liberali.

Am vediutu si am esperiatu ce feliu de fiintie cu barbe ascutite si cu manusi de glace pretindu titul'a de amici ai poporului.

Preotulu inca este amicu alu poporului inse cu totulu in altu intielesu decatu liberalii laudarosi.

Preotulu nu se tramite prin episcopulu seu in vinea Domnului si la turm'a cea credinciosa cá unu pecurariu care tunde oile, seau cá unu neimitu caruia nu suntu ale lui oile.

Poporulu agronomu, flórea omenimei, poporulu necoruptu si simplu sta cu totulu delasatu, fàra consiliu, fàra ajutoriu, cá si cum nar' fi altceva decatu misera plebs cocontribuens.

Bietulu poporu a fostu si este espusu la atatea ispите incatu i pare bine cá afla in preotulu seu unu amicu care i doresce binele si impartasiesce cu densulu necesurile, bucuriile si greutatile.

Nu se pote dara aproba déca preotulu se incungiura cu un'a pompa de care i frica poporului a se apropiá seau déca se ascunde in cas'a s'a.

Preotulu se nu se privésca pre sine cá pre unu simplu diregatoriu, care dupa-ce a implinitu functiunea s'a nu mai trebuie se socotésca de poporulu grigei lui concrediutu.

Este cunoscuta anecdot'a despre preotulu care in dile de vineri si sambate se inchidea in chili'a s'a si nu a voitu se primésca pre nime sub cuventulu cá densulu invétia; — poporeniului lui a cerutu de la Episcopu altu preotu care deja a gatatu cu investiatu'r'a, adeca preotu gatá inyetiatu.

Multi privati dau si multe familie ceru consiliulu preotului si asculta si urméza cu incredere sfaturile lui nu numai cele din scaunulu confessionalu ei si cele pentru modulu vietuiri in lumea acést'a.

Déca preotulu ar' dimitte cu duritía pre cei ce ceru sfatulu lui, seau ce nu se pote presupune, nar' voi ai primi, pote fi gata cum-cà nu se voru mai duce a cere consiliulu lui seau 'lu voru incungiura si se voru instrainá de densulu pentru totu de un'a.

Preotulu bunu si parintele adeveratu a poporului fàra se cerce secretele familiare, cu sfaturi bune si cu recomandarea midiloceloru conducatoria adeseori pote mantui familiile de necesuri mari.

Suntu destulu de dese intimplarile cum-cà cate nnu preotu istetiu s'a facutu binefacatoriulu satului seu ma si a tienutului intregu.

Multi ceru consiliulu preotului pentru alegerea carierei vietiei, ér' altii facia de insurare si maritare, si cu considerarea justariloru, si in aceste pote se fia spre ajutoriulu poporeniloru sei.

Déca preotulu este sfatuitoriu istetiu si se scie redicá asupra partideloru si nu privesce la persone

atunci poporenii lu alegu de judecatoriu in causele lor mai merunte, si primescu bucuros judecata lui, prin ce se incungiura multe neplaceri si procese.

Pretorele cercualu de care se tiene parochi'a mea ca comuna politica, m'a intimpinatu nu de multu cu envintele: amice eu n'am neci unu folosu de la poporenii tei, acolo acuma nu se sfadescu poporenii ba da respunse-i eu, se sfadescu, inse i- impacu eu cu curatorii si nu-i lasu se mérga la lege.

Nu este usioru a decide preste intrebarea cá ore preotii se se cuprinda cu politic'a seau ba?

Ca cive a statului trebuie se apere interesele poporului si ale besericei sale, pote esercea drepturile sale, numai se nu se faca servulu orbu a partidoloru.

Politic'a cea mai buna a preotului este politic'a besericei sale.

Altcum pote veni si nu este rar casulu, candu pentru binele besericei sale si a credintiosiloru sei trebuie se intre preotulu si in cas'a satului si si in dieta.

(Va urmá).

Inca ceva referitoriu la punerea si ordulu evangheliei.

Din vast'a sfera a teologiei, dóra nici o materia scientifica nu e atatu de pucinu discutata, cá póte chiaru materi'a referitorie la tipiculu besericei nóstre. Nu e mirare dara, déca in diverse beserice vedi ceremonii diverse, audi cantandu-se versuri si cantari deosebite, ma chiar' cetindu-se evanghelii diferite. Considerandu mai apoi ca regulele tipicului s. nóstre beserice, suntu respandite in mare parte cá fragmente prin cartile celea voluminóse a besericei, de unde si cei mai zelosi preoti numai cu mare labóre le potu studiá; éra unii mai cu séma cei tineri nefindu prea indemanatici cu slovele fericitului Cirilu desconsiderandu-le cá pre nesce lucruri antiquate, usioru potemu esplicá caus'a pentru-ce nu e uniformitate in tipiculu nostru.

De altmintrea nu pucina confusiune in ale tipicului mai facu si calendarele nóstre, cu statorirea versuriloru si a evanghelioloru pre dominecele anului, mai cu séma pre cele ce cadu pre „Triodu“; asiá in catu catu tiene triodulu, in unele beserici se canta pre versulu ce-lu arata calendariulu; éra altii mai orientati in ale tipicului, urméza cu versurile regulatu, netienendu contu de prescriptulu evangheliei din dominec'a vamesiului, cá se se cante pre versu 8, si evangeli'a invierii 11.

Astu-felin standu lucrulu numai cu bucuria potemu salutá de cate ori apare in diarele nóstre besericesci cate unu tractatu scientificu referitoriu la tipiculu nostru besericescu. Unu atare tractatu a aparutu in colónele fóiei besericesci nr.ii 23, 24, an. I; si 1, 2 an. II din anulu curente, tractandu interesant'a

cestiune, despre „punerea si ordulu evanghelioloru“. Intru adevéru déca e de doritu uniformitatea preste totu in tipicu, atunci ordulu si punerea evanghelioloru, ar' trebui se fia statorita cá o regula, dela care se nu se abata nici unu preotu.

Lasu cá celelalte varietiumi si schimbari in ale versului dominantu pe o domineca ori alt'a, se potu intemplá fara a-se scandalisá piulu nostru poporu; dara schimbarea si punerea diferiteloru evanghelii pre un'a si aceasi domineca in dóna sate invecinate, dupa modest'a-mi parere nu credu cá se póte, fara de a nu-se scandalisá unulu séu altulu din poporulu credintiosu. Nu, pentru-cá betranii poporului nostru de ordinariu memoriséza acasa cu casnicii evangheliele audite; se intempla apoi cá dupa beserica mergu ómenii in satulu vecinu pre ospetiu mai la unu bunu, unchiu ori matusia, si in conversare nu arare-ori vinu in discusiune celea audite in beserica, precum evangeli'a ori „cazani'a popi“; se póte intipui acum'a ce mare va fi mirarea crestiniiloru pii, candu voru aflá cá intr'unu satu s'a cetitu evangelia diferita cá in celalaltu satu.

Si apoi cá schimbari de acestea ocuro adesea e lucru notoriu, cá se nu amintescu de multifariele schimbári ce se facu atatu cu punerea versului catu si a evangheliei pre dominecele obvenitóre intre dominec'a de dupa botezu, si dominec'a vamesiului; fia destulu a amintí, cá eu din esperintia am affatu, cá fórté multu preoti nu incepu evangheliele dela Luc'a din luni de dupa dominec'a dupa diu'a crucii, ci de ordinariu numai continua evangheliele domineceloru de unde li-au lasatu in dominec'a inainte de diu'a crucii; cea ce apoi face de unii preoti pâna mai la Craciunu, divergéza cu cetitulu evanghelioloru de altii, intrevenindu intre densii intervalu de 2—3, 4 ori 5 septemani, ceea-ce apoi e de totului batatoriu la ochi.

Din acestu punctu de vedere manecandu, credu cá nu mi se-va luá in nume de reu, déca din curat'a iubire facia de deslucirea adevérulei, cá se mi-se respésca scrupulii ce i- am facia de dóue cestiuni nelimpedite prin instructivulu tractatu despre „evangelia“, in sperantia cá dá decum-v'a si alti frati preoti patimescu totu de acesti scrupuli; mi iéu permisiunea a pune dóue intrebari modeste. Si anume, uu'a se referesce la tipiculu Prea Onoratului Domnu Titu Budu; si adeca din cauza cá Prea Onoratu Domni'a Sa la pagin'a 49 a tipicului afirma: „cá déca este numai una domineca intre dominec'a dupa botezu, si dominec'a vamesiului, atunci in acea se cetesce a liturgia evangelia a 12 dela Luc'a, adeca a leprosiloru. Acést'a afirmatiune stá in contradicere cu cea ce se dice in prefaci'a evangheliei la pagin'a 3, cáci acolo espresu se dice: „cá de se voru face pascele dela 1 pâna in 7 Aprilie, se face o septemana intre

dominec'a dupa botezu si a triodului, si intru acea domineca se cetesce a 15 domineca dela Luc'a adeca alui Zacheu.

Asia-dara cui se credem? Principiului edisu in evangelia, ori enuncciatiunei Prea Onoratului Domnu Titu Buda?

Cealalta intrebare modesta am onóre a-o adresá Clarissimului Domnu Joani Borosiu, cá auctoriu articliloru susu-numiti; si anume din principiulu statoritu in cetirea evangeliiloru: „cá la 11 Octobre de cade pre dominec'a, séu in dominec'a proxima dupa 11 Octobre, sè se cetésca evangeli'a Sementatoriului, a 4-a dela Luc'a; pre dominec'a inainte de 6 Novembre stilulu vechiu evangeli'a bogatului, séu a 5-a dela Luc'a; éra in dominec'a stramosiloru evangeli'a cinei, ori a 11-a dela Luc'a, — urméza un'a din dóue: Cá séu in dóue domineci dupa olaita sè se cetésca totu un'a si aceasi evangelia; ori cá lasandu principiulu statoritu, se schimbamu evangeliile dupa placu, cá se nu repetim un'a si ace'a-si evangelia de dóua ori. Spre esemplu estempu evangeli'a a 5-a dela Luc'a, conformu principiului statoritu, a trebuitu sè se cetésca odata pre dominec'a a 19 dupa Rosalie, cá evangelia dela ordu; si apoi de nou pre dominec'a a 20-a dupa Rosalie, cá si care a cadiutu inainte de 6 Novembre; asemenea va fi cu evangeli'a cinei, séu a 28 dupa Rosalie, odata va trebui cetita cá si dela rindu, pre dominec'a 25 dupa Rosalie; apoi pre dominec'a imediatu urmátóre éra de nou cá si cea ordinata pre dominec'a stramosiloru.

Acum'a ce se scimu face? Se repetim un'a si ace'a-si evangelia in dóue domineci imediatu urmátóre; séu abataandu-ne dela principiulu statoritu se schimbamu evangeliile dupa bunu placulu nostru?

Acestea mi-ar' fi intrebarile modeste, voiu fi fórté deobligatu, déca Prea Onoratií Domnií altcum prea competenti in ale tipicului, voru benevoí a-mi deslucí intrebarile-mi adresate cu totu respectulu cuvenintiosu.

Catielalu rom. an. 1888.

Gratianu Flont'a, preotu románu.

Despre iubirea crestinésca.

(Catechesa pentru elevii scólei poporali).

(Continuare din Nr. 5).

Observare. (In casulu, candu de doi ori mai multi insi s'au vatematu unulu pre altulu, ar' fi fórté bine déca insulu catechetulu ar' luá rol'a de a-i impacá, priu care fapta ar' deprinde una virtute. Numai cátu actulu sè se intemple in spiritulu iubirei, ne fortiatu si fàra de a-i mustrá).

Baietiloru! Cu mare dorere sufletésca trebuie se ve spunu, cá unii dintre voi me au vatematu chiaru

si pre mine, si anume: unii m'au vatematu prin lenea loru; ér' altii m'au vatematu prin fapte imorali. Pre acci'a am fostu silitu se-i pedepsescu, dar' pentru ace'a nu am tienutu manía pre ei, nici nu i-am urgisitu, nu! ci numai i-am compatimitu pentru negliginti'a si nemultiamirea loru, si pentru-cá si-au uitatu de detorinti'a loru; pentru ace'a m'am si rogatu la Domnedieu pentru ei cá se i iérte. Eu iertu din anima pre toti baietii, cari m'au superatu, éra-si i iubescu si speru, cá pre venitoriu nu me voru mai superá cu nimic'a.

Mai in ainte am disu, cá: noi trebuie se iubimu si pre ómenii cei buui si pre cei rei. Inse ómenii cei rei su- inimicii lui Domnedieu, de ace'a pre accia totusi nu trebuie se i iubimu. Fiti atenti baietiloru! Noi trebuie se facemu destingere intre omu cá omu, si intre pecatulu, pre carele l'a facutu. Pre omu cá atare si déca a peccatuitu totusi trebuie se-lu iubimu, lu- compatimim inse; ér' reulu séu peccatulu, pre carele l'a facutu, trebuie se-lu despretiuim, trebuie se-lu urimu. In tocm'a asiá face Domnedieu. Elu uresce reulu, dar' pre omulu, carele a facutu reu, lu- iubescu inca pàna candu traiesce si voiesce se-lu indreptéze. Elu uresce numai pre demoni si pre cei degeá osenditi. Pre acci'a trebuie se-i urimu si condamnamu si noi. Asiá-dara pre cine trebuie se iubimu? — Pre cine trebuie se urimu? — Ce trebuie se urimu? — Pre cine trebuie se nu urimu? Baietiloru! Noi de iubitu trebuie se iubimu pre toti ómenii. Totu-si trebuie se facemu una specificare, trebuie se facemu deosebire intre ei. Santulu apostolu Paulu dice: „Jubiti pre toti ómenii, cu deosebire pre cei de una credintia cu voi! Noi cá crestini dereptu-credintiosi trebuie se ne iubimu cu deosebire unulu pre altulu cá frati si sorori, de óre-ce suntemu membri unei si acelei beserici. In specia trebuie se iubimu pre parintii, pre invetiatorii, pre preotii, pre mai marii si pre fratii nostri, pentru-cá acést'a ni demanda Domnedieu in alu patru-lea preceptu divin. Cum suna antaiulu preceptu alu iubirei? — Cum suna alu doilea? — Cum trebuie se iubimu pre Domnedieu? Cum trebuie se iubimu pre deaprópele nostru? Acést'a ni-o spune Domnedieu prin cuvintele urmátorie: „Tóte câte voiti se ve faca voue ómenii, face-ti si voi loru asemenea“!

Mai trebuie se iubimu pre langa Domnedieu si ómeni inca si altu cev'a? Da! Noi trebuie se iubimu tóte creaturile, inse éra-si numai pentru Domnedieu, pentru-cá su- faptrile lui si pentru-cá insulu Domnedieu le iubescu d. e. florile, legumile, pomii si tóte plantele¹⁾;

¹⁾ A se spune cu cata diligentia le cultivéza ómenii in alte tieri. Catu folosu li aducu. Cata desfatere causéza si catu-su de necesarie pentru sanatatea omului. Din care cauza esista si lege, carea opresce aspru ciungarirea loru, mai alesu in gradinile de desfatere, de cari se afla cu deosebire pre la cetáti mari.

de ace'a Domnedieu li dà viétia si nutrementu si iubindu-le le sustiene.

Noi trebuie se ne aretàm bucuri'a si facia de animale. Se le crutiàm! Se nu le torturàm pentru-cà si acestea-su creatiunile lui Domnedieu, pre cari ni le-a datu spre desfatere si folosu.

Deci baietii si ómenii, cari facu stricatiune (dauna) in plante si cari torturèza animalele, suntu rei, blaste-mati, — su- ómeni fàra anima.

Voi se nu fiti cá acei'a. Nu faceti dauna in semenaturi, nici in ierburi. Nu rumpeti nici cea mai micutia flóre fàra cauza. De fia-care este dauna, pentru-cà Domnedieu nu le-a facutu cá se le uimicimu. Domnedieu le-a facutu cá in ele si prin ele se vedemu atotu-potinti'a lui, din care se-lu cunóscemu, se-lu iubimu si adoràm.

Ce privesce animalele se le spuna: Nu torturati nici unu animalu numai asiá cá din gluma, nu! pentru-cà fia-care simtiesee dorere cá si omulu. Se nu omóre fàra cauza nici pre celu mai micu vierme, pentru-cà nu noi i-am datu viéti'a, ci Domnedieu, Domnedieu singuru are dreptulu se i-o iée.

Se le spuna cá in unele tieri prin lege se pedepsescu toti ómenii, cari torturèza animalele. Nu-i pedepsescu numai legea, ci pre unii, cari au torturatu animale i-a pedepsitu chiaru Domnedieu, asiá d. e. pre unu economu, care si-a incarcatu prea tare carulu (imporandulu) in catu nu-lu potea misicá din locu, candu si- batea vitele dela caru mai tare, cá se-lu pornésca, ele impoterindu-se, un'a cade tocm'a pre economu si-i frause ambele petióre. Vedeti pedéps'a lui Domnedieu! Se li produca mai multe exemple din intemplari de natur'a acést'a, din cari se véda pedéps'a lui Domnedieu. Din cari se véda, cá Domnedieu pedepsescu la rendulu seu pre cei cari nu ingrigescu, ci si- torturèza animalele.

Asiá-dara pre cine trebuie se mai iubimu pre langa Domnedieu? — Pentru-ce trebuie se iubimu pre ómeni? — Pentru-ce trebuie se iubimu si pre celea lalte fientie? — Pentru-ce ni le-a datu Domnedieu? — Avemu dreptu se abusàm facia de ele?

Ascultati baietiloru! Noi trebuie se ne iubimu si pre noi insi-ne, adeca, se ne nisuimu intru acolo, cá sufletulu nostru se fia totu-de-a-un'a curatu de ori-ce pecatu. Se ne desvoltàm si cultivàm mintea prin cunoscentie folositorie. Simtiulu nostru sè se desfatéze numai in lucruri bune; ér' voi'a se o indereptàm numai spre fapte morale bune, placute lui Domnedieu. Se ne sustienemu sanetatea corpului, asiá catu ochii, urechile, manile si petiórele se le folosimu numai spre lucruri bune si placute lui Domnedieu, pentru-cà corpurile nóstre suntu beseric'a lui Domnedieu, pre cari candu-va la judecat'a ultima le va inviá. Si atunci unde voru merge?

Ce insémna a iubi pre de-aprópele cá pre noi insine? — si acést'a intrebare póte se fia resuscitata. De ce trebuie se ne ingrigimu? — Cum trebuie se ne ingrigimu de sufletulu de-aprópelui nostru? — Cum i stricamu? Cum trebuie se ne ingrigimu de trupulu de-aprópelui nostru? — In ce modu iam stricá? — Mai tare trebuie se ne iubimu noi pre noi, de catu pre Domnulu Domnedieu? — Mai multu trebuie se iubimu pre de-aprópele de catu pre Domnedieu? (Aici este locul se intretiese catechetulu mai multe exemple, din care sè se védia cum trebuie se iubimu pre Domnedieu).

Pentru-ce trebuie se iubimu pre Domnedieu? Noi trebuie se iubimu pre Domnedieu:

1. Pentru-cà elu este bunulu nostru celu mai perfectu.
2. Pentru-cà elu ne iubescu pre noi.
3. Pentru-cà elu ne dà totu binele aici pre pamentu.
4. Pentru-cà si-a datu pre fiulu seu propriu la mórte pentru noi.
5. Pentru-cà elu ne demanda se-lu iubimu, si
6. Pentru-cà elu se ingrigescu de fericirea nóstra cea eterna.

Cum trebuie se fia iubirea nóstra facia de Domnedieu? Jubirea nóstra facia de Domnedieu trebuie se fia perfecta, adeca noi trebuie se-lu iubimu pre Domnedieu pentru sine insulu, ér' pre de-aprópele si pre tóte celealalte fientie se le iubimu numai pentru Domnedieu. Pentru Domnedieu trebuie se implenimu tóte cate ni a demandatu, si se ne ferimu de tóte cate ni-a opritu.

Ce cugetati baieti! Perfecta ar' fi iubirea unui omu facia de Domnedieu, déca ar' dice: eu pentru ace'a nu pecatuescu, pentru-cà mi- pierdu imperati'a lui Domnedieu, si asiá voiu ajunge in iadu? Jubirea nóstra facia de Domnedieu ar' fi neperfecta, déca d. e. noi amu iubi pre Domnedieu numai pentru ace'a, cá ne face bine, séu pentru-cà ne apromite imperati'a Ceriului.

G. M.

(Va urmá).

Corespondintia.

Santirea besericei cei nóue din Giulesci,
comitatulu Maramuresiului, dieces'a Gherlei.

In partile române a Maramuresiului suntu multe beserici vechi de lemn, ér' beserici vechi de pétra abia s'a aflatu dóue, dintre cari mai vechia este ce'a din Giulesci zidita in 1509.

Inse fiindu acést'a beserica zidita pre marginea unei coline, deja de multu a inceputu a se crepá si a se ruiná.

Vedindu acést'a parochulu zelosu alu acelei comune P. O. D. Petru Salc'a protopopu si asessoru consistorialu deja cu multi ani mai inainte a inceputu a aduná sum'a de lipsa pentru zidirea unei beserice nóue.

Susa-laudatul Domnu parochiu înainte de acésta cu 31 ani cuprindindu parochia Giulesciloru a aflatu in lad'a besericeii una moneta de doue-dieceriu si cu sirguintia ce nu se póte descrie mai in trei decenie a inmultitu averea besericeii la 7000 fl., din care summa numai cu isretimea lui cunoscuta a pututu se zidesca una beserica frumoasa de petra ce valoreza la 26—27 mii floreni.

Acum lenga beserica cea mica de diimetate ruinata a Giulesciloru, in care odinioara in caletoria sa a servitu si Episcopulu de b. m. *Atanasiu Rednicu* de origine din Giulesci — pre una colina, care domnesce preste Giulesci si preste unu tienutu frumosu, stã inlãtãta beserica cea noua, a carei lungime (lumin'a din launtru) este de 17 stangeni, er' latimea (lumin'a din launtru) 5 stangeni si 2 urne.

Din concrederea Illustrissimului Domnu Episcopu diecesanu Dr. *Joanu Szabó* acésta beserica frumoasa s'a beneuventatu in 25 Novembre st. n. prin Reverendissimulu Domnu *Titu Budu*, administratorele oficiului vicarialu din Maramuresiu cu asistentia aloru 10 preoti.

La sautirea besericeii s'a adunatu poporul din tóte partile Maramuresiului in numeru aprópe la trei mii.

Comitatulu a fostu representatu prin vice-comitele si unu numeru frumosu de oficiali, fiindu de facia si unu numeru considerabilu de inteligenti din comitatu.

Beneuventarea besericeii s'a seversitu dupa prescriésele rituale.

Sub sant'a liturgia au cantatu preotii mai teneri si docentii condusi de Prea Onoratulu Domnu *Joanu Popu*, profesoru de limb'a romãna si religione din Sigetu, a carui versu placutu a scosu lacrimi din animele poporului.

La finea S. Liturgie a predicatu pontificautele vicariu alu Maramuresiului, dupa care parochiulu localu a cetitu istoriculu zidirei besericeii, din care ne-am convinsu, despre zelulu, ostenelele si sirguintia P. O. D. *Petru Sãlc'a*, care aieve merita tóta recunoscintia nu numai a poporului seu din Giulesci, dar' si a tuturor romãniloru din Maramuresiu, carora le-a arãtat cum se póte seversu lucru mare cu medilóce modeste.

Desi beserica cea noua din Giulesci n'are inca iconostasu, inse are unu altariu fórt frumosu, in catu acésta este astãdi altariulu celu mai frumosu din Maramuresiu.

Altariulu s'a prevediutu cu cele de lipsa in valóre de 620 fl. de societatea altaristica din Budapesta, careia nu-i potemu indestulu multiamu pentru benele ce a facutu cu beserica din Giulesci si face cu alte beserici romãnesci din partile aceste.

La finea S. Liturgie ne-am rogatu pentru Sant'a Sa Pontificele, Sant'a Sa Metropolitulu, Sant'a Sa Episcopulu, Maiestatea Sa Imperatulu si Regele nostru apostolicu si pentru toti benefacatorii S. Besericeii din Giulesci.

De sene se intielege cum-cã nu s'a intrelasatu a oftã fericire si vietia indelungata tuturoru acestora.

Dintre 48 comune romãne din Maramuresin in 12 se afla beserice de petra, in Visculu de diosu se zidesce acum'a, er' in Sigetu, Crãcesci si Satu-Slatina suntu facute pregatirile pentru zidire, er' in Ocn'a-Singatagu si Ocn'a-Slatina (locuri erariale), besericele de petra suntu comune cu cei de ritulu latinu, si astu-feliu 18 comune parte au parte preste doi trei ani voru avé beserici de pãtra.

Dar' speramu, cã si celcãlalte 30 voru nisuf a redicã beserice de pãtra, cã astu-feliu numele Domnului si Dommedieului nostru in totu Maramuresiulu se fia laudatu in beserici frumoase de pãtra.

Asiã se fia!

. . . u . . . u

Multiamita publica.

La initiativ'a On. Domnu Georgiu Galiciu reg. ung. forestieru de Class'a III-a din Comuna Nevrincea in 9 Septembrie st. n. a. c. cu ocaziunea transportari metriloru de lemne crepate din padure pana la Riulu Begga prea demni de lauda urmatorii poporeni gr. cat. din Nevrincea, si anume On. Domnu Georgie Galiciu reg. ung. codreanu Classa a III. Filippu Albuiescu jude Com. si fiulu seu George Albuiescu, fratii Vasilie si George Jurchela jur. com. Georgiu Frantiescu Nro. 16 Joanu Frantiescu negru, Măcsimu Otescu, Mihailu Ratiu, Demetrie Lugosiann, Pantelimann Rainu, Curatoru primu bes., Petru Popescu, Filippu Galutiu Campanulariu bes., Nicolae Frantiescu, Gavriila Tãrdiu, Mitru Giorogariu, Sarafimu Giorogariu, George Giorogariu Nro. C. 55, George Giorogariu Nro. C. 72, Dumitru Neda, Josifu Popoviciu, George Frantiescu, Mitru Frantiescu mare, Vasilie Neda, si fratii Gavriila si Costandinu Giorogariu, fia care a transportatu cu carulu cate unu Km. cu pretiulu de 70 cr. de 1 km. lemne: din care resulta sum'a de 18 fl. 20 cr. v. a. carea suma sor' induratu a o donã stei bes. gr. cat. din Nevrincea spre scopulu salutaru de a se cumperã din acésta suma cele mai necesarie recuisele sacre la sta nostra beserica, cea ce sa si implenitu cumperandu-se: O Cadelnitia de argintu de China in pretiu de 10 fl. v. a.; unu Discu de Patena auritu in pretiu de 4 fl. 50 cr., una Copia (cutitu) aurita in pretiu de 2 fl. v. a. si una Stelutia de Patena aurita in pretiu de 2 fl. 50 cr. v. a. Dee prevedinti'a divina marinosiloru donatori totu binele cerescu si paintescu si pre cum aceste ste vase si unelte sacre nu potu in totu momentulu se lipsesca din sta casa alui D-dieu, asiã si marinosiloru donatori se nu le lipsesca tragatorii dela casele si economi'a loru si a urmatoriloru loru! si pre viitoriu se mai repeteze astu-feliu de fapte crestinesci aflãndu-si mai multi imitatori.

Nevrincea la 20 Novembre 1888.

Petru Pinteã,

Adm. preotu gr. cat.

† **Joanu Fekete Negrutiu**, Canonicu lectoru alu Besericeii Catedrale Metropolitane din Blasiu, Assesoru alu Tribunalulu matrimonialu de a II-a Instantia pentru Diecesele sufragane, inspectoru alu tuturoru scóleloru elementarie din Archidieceasa, membru alu Esectoratulu si alu comisiei scolastice archidiececane, Assesoru alu Santului Scaunu Metropolitanu, Assesoru alu Consistoriulu episcopescu alu Gherlei, membru pre vietia alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romãnu in urn'a unui morbu indelungatu Marti in 4 Decembre st. n. 1888 la 2 óre nóptea, prevediutu cu celea Sante, si-a datu blandulu seu sufletu in manile Creatoriului in alu 71-le anu alu vietiei si alu 45-lea alu preotiei sale, si in 5 Dec. la 2 1/2 óre dupa amédi s'a asiediatu spre repausu in cemetierulu besericeii parochiale din locu.

Fii-i tierin'a usióra si memori'a beneuventata!

Post'a redactiunei.

Dn. Grat. Fl. in Cat. rom. Disertat. tien. in 26 Juniu a. c. s'a aflatu, si se va publicã. Dn. Paul Popescu in Borta. Cuventarea inca nu s'a ceusuratu.

Partea scolastica.

Remunaratiiunile si pedepsele in educatiune.

(Continuare din Nr. 5).

b) Speciele pedepseloru.

Invetiatoriulu pôte abate pre elevii sei dela facerea reului, parte prin acea că si- arata *neindestulirea* facia de portarea loru cea rea, parte prin acea că-i *rusinêza* si parte prin acea că-i *pedepseste*.

Nu odata se intempla, că si copilulu celu mai bunu inca si- uita de datorintiele sale, adeca nu face cea ce ar trebui se faca, se abate dela calea *ordinata*, parte din usiorintia, parte din precipitare si parte din gresiala. In atari casuri prin o privire, prin unu semnu orecare seau prin unu cuventu disaprobatoriu lu- admoniamu.

Prin admonitiunea acést'a intr'unu modu forte blandu le aducemu aminte copiiloru, că suntemu neindestuliti cu portarea loru. Invetiatoriulu, care stă la culmea misiunei sale, cu unu simplu cuventu disaprobatoriu in celea mai multe casuri si- vá ajunge scopul.

Se înțelege de sine cum-că si admonitiunea prea dêsă chiaru ca si ori ce lucru si- pierde din influinti'a sa. In atari casuri apoi invetiatoriul și educatoriul trebuie se recurga la midiloce de o mai mare influintia. Va se dica trebuie se disaprobe portarea rea a eleviloru sei, facandu-le cunoscutu cu cuvinte mai aspre gresial'a si aratandu-le urmarile fapteloru sale celoru rele.

Er' deca nici asia nu-si ajunge educatoriulu scopulu, atunci nu numai că indrumêza la ordine, reprobandu, osandindu portarea copilului, ci totu una data lu- provoca, că se se emcendeze, se se lapede de gresielele sale, si-i arata ce are de a face.

De sine se întielege că totu deaun'a educatoriulu trebuie se faca admonitiunile acestea cu destula seriozitate, pre scurtu, cu cuvinte puternice, convingatoria.

De câte-ori suntemu neindestuliti cu portarea copiiloru seau eleviloru nostri, totu deaun'a se ne nesuimu ai abate dela erorile facute, cari suntu caus'a neindestulirei nôstre. Si deca nu ne ajungemu scopulu prin midilocele mai susu amentite, atunci folosimu unele mesuri mai aspre, lu- pedepsimu, lu- mustramu publice, lu- rusinamu, asia că-lu inchidemu, lu- separamu de cei-alalti, lu- mutamu in unu scaunu mai din dreptu, seau lu- inducemu in protocolulu de clasa.

Infruntarea publica (mustrarea) trebuie se se aplice câtu mai raru, de ore-ce cu câtu se repetiesce mai adeseori, cu atatu si- pierde mai multu influinti'a, devine unu ce comunu pentru copii. Educatoriulu se se ferêsca de mancarimea de a mustrá in continu, câtu cu cauza, câtu fara nici o cauza. Cine mustra multu, face multa ne-

dreptate. In modulu acesta nu numai că devine mustrarea unu veninu pentru copilu, ci chiaru si insusi educatoriulu devine ridiculu. Câte odata si cu deosebire atunci, cându baietii suntu de credintia, cumcã educatoriulu loru n'a observatu fapt'a loru, care altu cumu e o erore mica, in atare impregiurari dicu pote se-o treca si cu vederea.

Candu mustramu precum am disu se fimu scurti, seriosi. Vorb'a multa, injuraturile, batjocurile, observatiunile vatamatorie nu ne conducu la scopu. Pentrucă scopulu mustrarei este, că se rusinamu pre copilu cu cuvinte, ce induplica anim'a, cari suntu in stare a-lu face se-i para reu de faptele sale, si astu-feliu se se indrepte; ér' nu că se-lu batujocorimu si amarimu. Pucinu tactu pedagogicu arata educatoriulu acel'a, care nu vorbesce cu copiii, elevii sei nici odata cum se cuvine, ci in continu i- batjocoresce, despretiuesce, si-i asemena cu omenii cei mai depravati.

Unu atare educatoriulu n'are se se mire de locu, deca elevii sei in amaratiunea animei loru devinu intru adeveru rei. De acea nici nu este iertatu, că se mustramu inaintea altor'a, deca numai n'avemu cauza speciala, adecã numai asia deca respectivii au fostu martori la erorea ce s'a comis. Fiindu-cã altu-cum mustrarea publica pôte deveni daunatiosa nu numai pentru celu vinovatu, ci chiaru si pentru cei-alalti, încãtu adeca acestia cunoscu peccatul numai din mustrarea facuta la adres'a colegului loru.

Cu privire la pedepsirea copilului prin separare e de observatu, că nu-i iertatu se-lu asiediamu inaintea usiei, sub mesa, seau in scaunulu asia numitu „alu magariloru“. Căci prin acést'a si- perde pedeps'a efectulu seu. E de ajunsu deca se pune in apropierea invetiatoriului.

Nu este iertatu se facemu de risu si se amarimu pre copilu nici atunci, candu e vinovatu. A-lu pune se sté ôre ictregi in petiôre e stricatosu sanatatii si e impreunatu si cu o perdere spirituala, încãtu e impededatu si dela invetiare. Er' a-lu neglege cu totul inca nu este iertatu, ma din contra trebuie întrebatu mai desu.

In separare inca se nu fia invetiatoriulu pedantu, de ora-ce elevii mai usiorateci si cu mai pucinu sentiu de onore, voru profitá de acést'a procedura unilaterală si fara tactu a invetiatoriului. Se luamu unu esemplu. In cutare scola e o datina rea, a pune pre elevii ce vinu tardiu la scola se sté in petiôre tota or'a langa usia, se nu dicu chiaru in genunchi. Copilulu lenesiu vine cu voi'a mai târdiu la scola, că se nu fia întrebatu din prelegere, si mai bucurosu stă tota ôr'a in petiôre langa usia. — Altu-cumu pedeps'a acést'a e si tare nedrépta, de ôra-ce întârdierea copilului dela scola pote se-si aiba causele sale juste.

A separă pre unu copilu si afara de scola, si a interdice colegiloru sei se nu se joce, nici insotiésca cu elu, se pote practisá numai facia de copilulu stricatu moral-minte. Pedéps'a acést'a are se se estinda numai pana atunci, pana candu celu pedepsitu a datu semne de emendare.

Precumu am disu mai susu, noi potemu pedepsi pre copíi cei rei si prin acea, cà-i inchidemu in clasa. Efectulu acestei pedepse este mai mare, deca se intielege de sine nu o aplicamu la tote gresielele si nu prea desu.

Referitoriul la pedeps'a acést'a trebuie se observamu, cumcã numai in casu de neglijinti'a si neateniune se se aplice, si ca in tempulu câtu duréza acést'a pedépsa se fia supraveghiati si ocupati intr'unu modu corespondiatoriu. Pentru-cã altu-cumu, cu deosebire candu su- mai multi inchisi intr'o clasa, si- voru petrece câtu se póte mai bine, ma voru face pote si alte fapte si mai rele. Deca invetiatoriulu nu póte se remâna cu ei in clasa, atunci se-i controleze câtu mai desu, asia încátu nici odata se nu pota calculá, cà acumu nu-i vede si nu-i aude invetiatoriulu.

Mai departe nu este iertatu a inchide usi'a cu chiea, nici se se estinda pedeps'a preste 2 ore: si in fine e de lipsa se li se notifice parintiloru seau ingrigitoriloru lor, caus'a inchiderii copilului lor. Prin acést'a de o parte scapamu pre parenti de grigi'a, cà ore unde e copilulu lor si de ce nu mai sosesece acasa; ér' de alta parte prevenim mentiu'a, cu ajutoriulu carei'a ar' voi se se mantúesca celu pedepsitu. Insinuarea acést'a face propria si mai cu efectu speci'a acést'a de pedépsa. Ea se póte face priu unu copilu cu inima si portare buna. Totu cu acésta ocaziune potemu rogá pre parinti, cá se-i trimita si ceva de mancare. Nu e lucru amanu a pedepsi prin detragerea mancariei. Numai in casuri estraordinari este iertatu, cá afara de pucina pâne si unu pocalu de apa, se nu mai damu nemicu copilului inchisu.

Prin inducerea in protocolulu clasei se escercéza o mare influentia asupr'a portarei si diligintiei copilului. Inducerea in protocolulu clasei se fia mijloculu ultim, si pentru acea nu este iertatu pentru tote nemicurile si la prim'a admonitiune a-lu si induce in protocolu, si prin acést'a a-lu timbrá inaintea colegiloru sei. Si- pierde chiaru si influenti'a sa binefacatoria, deca copilulu odata inferitu in protocolu nu mai are speranti'a de a fi si stersu de acolo, de a-si spelá pat'a acést'a. De acea indata ce copilulu a satisfacutu conditiuniloru, se se revoce pedeps'a éra pre cale protocolara.

(Vá urmá).

J. F. Negrutiu.

Magistratur'a majora ordinaria la románi.

(Continuare diu Nr 5.)

Intrarea in oficiu nu érá in acel'asi tēmpu pentru fia-care oficialu, ci divergiá; in tempurile antice se intemplá in prim'a Augustu, ori in 15 Maiu seau 13 Decembre, mai adeseori se intemplá in 15 Martiu; aci se potu referi

cuvintele lui Liviu cartea 40 cap. 35, unde dice: oficialii intrau in oficiu in 15 Martiu¹⁾; Dar' la anulu 154 in a. de Christosu intrarea in oficiu se intēplá in 1 Ianuariu afara de a tribuniloru poporului, cari numai in 1 Decembre si incepeau functiunile lor.

Cea-ce privesce oficialii estraordinari; intrarea lor in oficiu nu era hotarita; acést'a aterná dela impregiurari. Este de insemnatu, cà durat'a in oficiu a oficialiloru ordinari érá numai de unu anu; decumva ore care-va oficialu de statu inse in decursulu anului moriá; atunci in locul lui se alegea altulu, carele se numiá „suffectus“ — afara de censori, cari la inceputu serviau cinci ani, er' mai târdiu 18 luni precumu amentisemu si mai susu.

Cei alesi se numiau „designati“ pana la intrarea lor in oficiu. Dupa-ce celu desemnatu si ocupá oficiulu, trebuia se faca auspiciile, apoi in decursu de cinci zile trebuia se depuna juramentu in templulu lui Saturnu²⁾, unde quaestorii actulu acést'a 'lu induceau in protocolulu facutu spre scopulu acést'a. Oficialulu promitea cu ocaziunea acést'a, cà vá observá intru tote constitutiunea si nu va abusá cu puterea s'a.

Cându se implinia anulu de servitiu, respectivulu pre lēnga o vorbire solemnă, ce o tieneá in aintea poporului, abdicea de oficiulu avutu³⁾. Oficialii magistratuali érau prevediuti cu imunitate respective sub durat'a oficiului nu se citau in aintea legeri; unu singuru casu se pote amentí cu Lentulu, carele a fostu amestecat in conjuratiunea catilnaria, dar' si acést'a mai antaiu a trebuitu se abdica de oficiulu seu⁴⁾, asemenea vorbesece si Liviu despre unu censoru, carele fiendu acusat de unu tribunu, dar' unu altu tribunu a intrevenitu in interesulu celui acusat⁵⁾.

Oficialulu magistratualu nu se potea despoia de oficiulu seu inainte de implenirea anului legitimu, decumva respectivulu nu abdiceá de buna voia; acést'a inse se potea intemplá la dorinti'a senatului, seau in casu de morbu, ori pentru o erore ore-care, ce s'ar' fi comisu la alegere; in casulu acést'a augurii hotarau, cari poteau si nimici alegerea respectivului; totu asemenea se intemplá, déca cineva prin cortesire a ajunsu la oficiu.

E de insemnatu, cà ori-care diu casurile acestea amentite obvinea, adunarea poporului avea se decide; caus'a jacea in acea; precum alegerea oficialiloru se indeplinea de catra adunarea poporului; totu asemenea dela acea depindea si depunerea oficialiloru.

Sfer'a de activitate a oficialiloru érá diversa, dupa

¹⁾ Ii omnes magistratum Idibus Martiis inierunt Liv. Lib. 40 cap. 35.

²⁾ Magistratum autem plus quinque dies, nisi qui jurasset in leges, non licebat gerere. (Liv. 31, 50).

³⁾ Liv. 29, 37.

⁴⁾ »Atque ita censuerunt, ut P. Lentulus, quum se praetura abdicasset, in custodiam traderetur« (Cic. in Cat. 3, 6.) in altu locu dice: »deinde quod P. Lentulum se abdicare praetura cogistis, tum quod cum et ceteros, de quibus iudicastis, in custodiam dandos decrevistis (Cic. in Cat. 4, 3).

⁵⁾ Liv. lib. 24, 43.

cum respectivii apartineau la magistratur'a ordinaria majora seau minora ori la estraordinaria; atata inse este certu, ca fia-care era proveditu cu potestate, si acesta constá in ace'a, ca oficialulu respectivu era indreptatitu a edá edicte si decrete, si a observá auspicie; dar' si aci era ore-si care-va deosebire, si anume: oficialii majori indeplineau auspiciile majore, precandu cei inferiori observau numai celea minore¹⁾.

Prelenga acea fia-carui magistru majoru i competea a pedepsi pre cetatienii neascaltatori; a conchiamá poporulu si senatulu la adunare, aici a presidia si a tiené oratiuni; precandu magistratii minori nu le potean indeplui aceste, afora de tribunii plebeii, cari mai tardiu erau indreptatiti a conchiamá senatulu.

Mai era in Rom'a o putere suprema, carea numai consuliloru si pretoriloru se dá; dintre oficialii estraordinari numai dictatorului, mai tardiu, candu s'a maritu posesiunea Romei cu tieri esterne, atunci fiendu lipsa de sporirea oficialiloru — precum erau proconsulii si propretorii — acesti'a inca se investiau cu puterea suprema pentru provinciile, ce li-se desemnau: puterea acesta suprema se numia „imperium“. Sub imperiu se intielegea puterea suprema judecatorésca si militara, ceea-ce se dá consuliloru, pretoriloru si dictatoriloru; aci sunt de a se referi cuvintele lui Cicerone din Philipic'a 5, capu 11²⁾.

Este de insemnatu, ca respectivulu numai atunci se putea folosi de puterea acesta, candu era in resbelu, adeca afora de Rom'a. Dreptu ace'a, deca cutare consulu se reintorcea la Rom'a ca invingatoriu, mai antaiu trebuia se cera licentia dela senatu, si numai dupa ce capeta, putea se intre in cetate³⁾. Totu asemenea se observá acesta si facia de proconsuli si propretori, dupa implenirea anului de servitiu.

Oficialii inalti dispuneau inca si de dreptulu acela in urm'a carui'a puteau cita inaintea loru pre cei departati, ma li dicta si amende de bani.

Desi magistratii majori erau provediti cu atata putere, totusi nu puteau abusa cu ea; de ore-ce poporulu romanu s'a ingrigitu de tempuriu, ca pre venitoriu se se incungiuire abuzulu. Garanti'a acesta constá in provocatiunea la poporu — provocatio ad populum — seau in apelarea la tribunu — appellare tribunum seau la legi. Provocarea la poporu constá in acea, deca cutarui a i-se dicta vre-o pedepsa mai mare din partea unui oficialu

¹⁾ Aci se referesc urmatoriele cuvinte ale lui Gelliu: »In edicto consulum, quo edicunt, qui dies comitiis centuriis futurus sit, scribitur ex vetere formula perpetua: nequis magistratus minor de coele servasse velit« er' in altu locu: »neque consules aut praetores censoribus, neque censores consulibus aut praetoribus turbant aut retinent auspicia«. (Gell. 13, 15).

²⁾ »demus igitur imperium Caesari, sine quo res militaris administrari, teneri exercitus, bellum geri non potest«.

³⁾ Eiusdem aetatis exitu M. Marcellus ex Sicilia provincia, quum ad urbem veniret . . . postulavit, ut triumphanti urbem inire liceret«. (Liv. 26, 21. Liv. 40, 36 si 45, 35).

inaltu, atunci respectivulu, decumva nu era indestulu cu sentintia adusa, putea apela la adunarea poporului, acesta seau schimbá sentintia in un'a mai lina, seau o iertá de totu, in respectulu acesta avem nescari urme aproape fabulose, chiar' si din epoc'a regiloru¹⁾, dar' atari casuri ocuru forte raru; decumva se intemplau, numai in tempu de pace putea ocure, in tempu de resbelu neci candu; deorece in tempu de resbelu regele in calitate de beliduce respective comandante dicta sentintie; de unde nu se putea apela.

In epoc'a republicei numai dictatorulu era esemtu dela provocatiune²⁾; dar' acesta numai pana la anulu 448 in a. de Chr. a fostu in vigore, candu Lucius Valeriu si Marcu Horatiu propuse, ca legea de provocatiune se se estinda si la dictatoru, carea s'a si primitu³⁾.

Ca provocatiunea la poporu a fostu de mare momentu; apare mai din fia-care scrietoriu clasicu; intre altii Liviu in cartea III capu 55 dice: »si tribunicium auxilium et provocationem plebi Romanae, duas arces libertatis tuendae ademistis«.

Insemnele magistriloru majori erau: toga praetexta, scaunulu curulu, si lictorii. Ce privesce lictorii, este de insemnatu, ca numai lictorii oficialiloru inalti, cari erau provediti cu imperiu, puteau porta fascele⁴⁾ cu secure, precandu lictorii celor'alalti oficiali aveau fasce fora secure. Dupa premisele acestea se vedema pre rendu magistratii majori ordinari.

(Va urma).

Aronu Deacu.

Cum ar' fi de a se pregati elevii preparandiali din obiectele limbei materne, ca mai bine se se pota ajunge scopulu cu propunerea limbei materne in scola populale?

(Continuare din Nr. 4).

Totu asia trebuie se purcedemu si la propunerea stilisticeii in sensu strictu luat, precum si la propunerea poeticeii si retoriceii. Pentru ce nu s'aru pote propune figurile din esemple? Au nu s'aru pote estrage din cate-va balade de a unui poetu eminentu teori'a baladei? N'amu gresi de

¹⁾ Tum Horatius auctore Tullo, clemente legis interprete. »Provoco inquit«. Itaque de provocatione certatum ad populum est absolverunt que admiratione magis virtutis quam jure causae. (Liv. I, 26).

²⁾ Dictatore opus-esse rei publicae, ut, qui se moverit ad sollicitandum statum civitatis, sentiat, sine provocatione dictaturam esse. (Liv. 3, 20).

³⁾ Eodem anno M. Valerius, consul de provocatione legem tulit, diligentius sanctam Valeria lex, quum eum, qui provocasset, virgis caedi securique necari vetuisset, siquis adversus ea fecisset, nihil ultra, quam improbe factum, adjevit. (Liv. 19, 9). In altu locu celebrulu istoricu astufeliu dice: »Nequis ullum magistratum sine provocatione crearet, quis creasset, eum jus fasque esset occidi« (Liv. 3, 55 asemenea Dion. 11, 45, si Gell. 15, 27).

⁴⁾ Una legatura din nuiele. — Aci se potu referi cuvintele lui Liviu: »admonuit, cum securibus sibi fasces praeferrí«.

locu in contra „sistemului scientific“, deca d. e. la pertractarea poesiei narative in locu de a caracteriza si clasifica inainte opurile narative, mai antâiu voru cunosce elevii speciele poesiei narative si numai dupa aceea se urmeze caracterizarea si clasificarea lor.

Ce e dreptu acést'a ar' fi unu lucru greu si ostentoriu dar' bine potrivit pentru institutele nostre preparandiali. Atare propunere nu numai presupune, că profesorulu preparandialu e acasa in obiectulu seu si că e omu cetitu si cu tactica buna, ci pretinde că totu una data se-si pregatesca elevii sistematice pentru atare propunere.

Pregatirea sta intru aceea, că profesorulu cu elevii cetesce inainte. Deca d. e. vre se propuna despre fabula, profesorulu se ingrisesce că elevii se cunosca nu numai un'a seau doue fabule, din cari vomu deduce cele de sciutu ci se cetesca inainte pre acasa vre o câteva fabule caracteristice.

Atare procedura i- deda pre elevi la cugetare si independintia seau le cauzeza placere si pre lângu acést'a le servesce de modelu pre venitoriu, ore cum le areta calea pre care voru avé se purceda.

Si acum se vorbimu ceva referitoriu si la propunerea istoriei literaturii. Acestu obiectu are se face cunoscuta fenomenele literarie mai insemnate ale trecutului, in care se pronuncia mai precisu spiritulu nationalu. Elevii preandiali preste totu au se cunosca activitatea scriitorilor mai aproape de tîmpulu presinte, dar' pentru aceea trebuie se aiba unu conspectu istoricu si despre intregulu, de aceea la propunerea acestui obiectu trebuie se fimu cu deosebita atentiune la ceea că despre epocela mai vechi se le tindemu unu conspectu asia dîcîndu generalu resumatoriu, ér' scriitorii mai moderni se-i facemu cunoscuti mai deaprove dar' totu de-a-una pre bas'a biografielor. Scopulu e că se le damu o icona fidela despre literatur'a nostra.

Intru propunerea literaturii cu deosebire gresiescu cu ceea că cetirea prin carea ar'trebuí se cunosca pre scriitorii, o lasa cu totulu in voi'a elevilor fora de a controla ce si cum au cetitu. Le spunemu biografi'a respectivului scriitoriu ma pote cetimu in scola si vre o parte mai caracteristica din careva opu a lui, i apretiamu lucrarea si in urma i- indrumamu că se cetesca opurile.

Nu vreu se dechiaru procedur'a acést'a de rea, dar' eu din parte-mi nu sun multianitu cu ea, pentru-că din praca sciu că $\frac{3}{4}$ parte din elevii preparandiali lasa cetitul pentru tîmpuri mai bune, mai bine se ocupa cu cetirea unoru carti de valóre dubia. Se intielege de sine, că si între tineri sunt esceptiuni. La responsuri nu ne vine in minte, că se ne convingemu că cetit'au ceva si ce au cetitu, ci ne indestulimu cu responsurile lor, din cari se vede, că i- caracterizeza bine pre scriitorii, sciu apretia lucrarea lor că-ci — o au invetiata de rostu din manualu. Credu că astu-feliu de invetiare este destula pentru depunerea examenului de calificatiune, dar' că ce va remané din ea pentru vietia n'asi poté spune.

Că ast'a e asia, se pote convinge usioru ori cine.

Cându caracterizeza pre unu scriitoriu seau altulu se pretendemu numai că se ne dăe sema despre cuprinsulu opurilor mai insemnate ale acestui'a si indata vomu vede că dupa responsulu celu frumos si fluentu cum vine elevulu in confusiune, cum apuca si din coce si din colo. Se intielege noi credemu că elevulu nu ne scí spune ce a cetitu i- damu indrumari, cum se cuprinda pre scurtu cele cetite, cum pote se-si castige copia de cuvinte.

Nu-lu invinovatiescu pentru acést'a pre profesorulu, că-ci sciu, că zelulu celu mare lu- face se-si uite, că elevii nu si-au implinitu lucrulu incredintiatu lor. Profesorulu sbora departe prin nori si nu observa că elevii lui au ramas departe de elu.

Eu credu că aru trebuí se purcedemu cu totulu altucum. Ar' trebuí faptice se cetimu cu elevii, si se ceremu sema despre celea cetite. Voiu pune si ceea cum s'ar' pote face acestu lucru.

Istori'a literaturii se propune in cursulu alu IV-lea (III-lea) adeca in anulu din urma. Aru fi absurditate a pretinde, că elevii preparandiali intr'unu anu se cunosca literatur'a, deca amu pretinde că se cetesca chiaru numai opurile celor mai eminenti scriitori, si se se pregatesca si pentru examenulu de calificatiune, afora de ceea se invetie si materi'a prescisa pentru cursulu acél'a. Ce se facemu deci? Se conducemu cetitul elevilor sistematice incepându din anulu primu. N'ar' fi cu scopu a compune catalogulu opurilor ce pretendemu se le cetesca? Catalogulu acést'a nu s'ar' poté dá in man'a elevilor, si a cere sema din cându in cându despre celea cetite? N'amu poté pretinde că elevii se-si faca insemnari, schitie. Nar' poté se conduca pre bas'a catalogului cetirea privata chiar' si bibliotecariulu? Nu s'ar' poté compune astu-feliu catalogulu că pre bas'a acestuia, elevulu preparandialu in cei 2 seau 3 ani si in semestrulu primu alu anului alu patrilea respective alu treilea se-si castige unu conspectu generalu preste intregal iteratur'a? Se intielege de sine, că la cetirea privata ar' trebuí se fimu cu consideratiune si la individualitatea elevilor. Sub individualitate nu intielegu numai gradulu de desvoltare spirituale, ci si dispusetiunea spirituale a elevilor. D. e. unui tineru mai fantastu, seau unui'a aplicatu a vedé tote ceea in colore negra, nu-i vomu dá o atare lectura, care i-ar' mai potentiá aplicarea etc.

Elevii nostri deci voru ceti. Deca dupa ceea d. e. ar' trebuí se propunemu despre unu romantieru, noi sciindu că dintre elevii nostri trei insi prin conducerea acést'a sistematice a lecturii si-au facutu estrase scurte din câte unu romanu a respectivului scriitoriu, estrasele acestea se voru ceti in aintea celor alalti si eventualu se voru corege verbalu. Asia credu, că ast'a ar' fi tare instructiva si de acestea estrase ne-amu poté legá intrega propunerea nostra din acestea amu poté deduce cu elevii ceea de sciutu.

Intre vietia si opurile scriitorului seau este legatura interna seau nu este. Deca opulu porta pre sine semnele dispusetiunii spirituale cauzate de intemparile din vietia

autorului; deca scriitoriul si-a versatu asia dîcîndu totu sufletulu in opulu seu, adeca a scrisu din chiamare interna: atunci vietî'a si operele lui suntu nedespartibile, atunci un'a fora alt'a nu o potemu întielege. Deca între vietî'a si operele autoriului nu este legatura strinsa, adeca a scrisu numai din ambițiune, seau din interesu materialu: atunci scriitoriulu se pote despartî de biografie.

Deca sta ast'a din ea urmeza doue lucruri. Antâiu că a spune înainte biografî'a scriitoriului, care a scrisu din vocatiune, este superflu, ci mai bine cîndu ne ocupamu cu operele lui, de odata cu esplicarea loru se le comunicamu si biografî'a, prin ast'a voru întielege mai usioru si operele. Din celea de susu a dou'a ora urmeza, că a comunicá eleviloru biografî'a scriitoriului, care n'a scrisu din vocatiune este lucru indesiertu, dar' nici nu e de lipsa se o comunicamu pentru-că ace'a nici altu-cum nu e in nici o legatura cu operele lui. Biografî'a acestor'a nici nu merita că se ocupe locu in istorî'a literaturii, vá fi destulu atît'a deca vomu amentî, că s'a nascutu aici si a moritu cole. Cine vre se cunosca mai de aproape biografî'a atarui scriitoriu poftesca afle-o unde o vá aflá si o cetesca, dar' că se ne ocupamu in scola cu ea, nu merita, e pierdere de tîmpu.

Eu dar' in legatura cu lectur'a dorescu că se se invetie celea de sciutu despre scriitoriu. Deca elevii ieau parte activa la propunerea nostra, deca din vorbirea nostra voru sci nu numai acea, că noi cunoscemu operele scriitoriului din cestiune, ci le voru cunosce si ei insisi, deca ei asia dîcîndu suntu pregatiti de a caracterisá, apretîa operele lui, si deca noi in lucrarea acest'a jocamu mai multu rolulu conducatoriului, deca voru vedé cu ochii loru, că ce sta in manualu este adeveratu: numai atunci voru tiené in minte celea invetiate din carte, numai asia voru cunosce literatur'a, si cunoscîndu-o o voru iubi si pote chiar' si cultivá.

O cestiune insemnata pentru institutele preparandiali este si pertractarea bucatiloru de lectura si a poeziiloru, mai departe conducerea ocupatiuniloru scripturistice.

Cu privire la pertractarea bucatiloru de lectura observu că sub acést'a întielegu pertractare sistematica, care o deprindemu pre bas'a legendariului din mán'a eleviloru.

Că ce bucati de lectura se cetesca, ce poezii se invetie, ce scopu are pertractarea bucatiloru de lectura si invetiarea poeziiloru ne spune planulu de invetiamentu pentru preparandie si chiaru pentru acea nu e lipsa se mai repetimu si aici, in locu de ast'a mai bine facu alte observatiuni.

Deca vremu, că centrulu instructiunei limbei in scol'a populare se fia legendariulu, deca vremu, că invetiatorii in scola se nu se ocupe cu propunerea reguliloru gramaticali seci si cá legendariulu se nu servesca numai pentru deprinderea cetirei mecanice: asia pre fiitorii invetiatorii mai antâiu sei invetiamu cum se folosescu legendariulu trebuie sei invetiamu si inca asia precum voru avé ei se invetie in scol'a populare, că-ci direptiune ce o urmeza preparandî'a va remané constanta in spiritulu tinerului.

Ce aru fi deci de facutu? Profesorulu preparandialu dupa parerea mea, înainte de a pertractá o bucata de lectura trebuie se vina in chiaru cu ace'a, că ce e scopulu bucatii de lectura pertractánda, trebuie se vina in chiaru cu acea, că ce parti a lecturii au lipsa de esplicarea mai pre largu, si cum ar' fi se se esplice, trebuie se vina in chiaru cu dispositiunea lecturii mai departe cu acea că ore acomodata este lectur'a de a o enará, seau a o invetiá de rostu seau spre deprinderea vre unei regule gramaticali, si cá pote ori nu serví de basa la ocupatiune scripturistica?

Deca suntemu in chiaru cu cele de facutu, atunci vomu pertractá lectur'a. dar' asia că pertractarea acest'a se servesca de modelu pertractarei din scol'a populare. Se nu credemu că in preparandie dupa ce avemu de a face cu tineri de 15 seau mai multi ani, aru fi superflu a le dá tineriloru înainte de cetire cunoscintie pregatitoare, a enará eventualu o parte seau intrega lectur'a, si a-i face pre elevi, că se o enareze si ei, a cetí din parte in parte lectur'a, si a pune întrebări eleviloru, a chiarificá si esplicá cele de lipsa, a cere in semu despre celea cetite, a aflá esenti'a partiloru, principiulu fundamentalu a întregului, a estrage din celea cetite invetiatura, a caracterisá eventualu personele ce joca rolu in lectura, precum dicu, se nu creda nime că tote acestea aru fi de prisosu in preparandia, nu, că-ci acestea suntu forte esentiale. Se întielege de sine că precum e de mare diferenti'a între etatea elevului preparandialu si între a copilulu din scol'a populare asia va trebui se fia de mare diferenti'a între propunerea din preparandia si între cea din scol'a populara.

Cum e de momentosu d. e. la una poesia lirica alu aduce pre elevu in dispositiunea spirituala corespundietoria cuprinsului poesiei, a cetí bine si cu accentuare corespundietorie acea poesia, seau alu face că se întielega idea fundamentala. Numai deca vomu fi cu consideratiune la tote acestea, deca le vomu aretá eleviloru cum trebuie se cetesca la întielesu si se întielega celea cetite, se si le insusiasca si prin acestea cum potu cascigá cunoscintie obiective copia de cuvinte si cum si- potu insusi predare frumosa, numai atunci potemu acceptá că si ei asia voru face in scol'a populare. Vomu ajunge mai departe pre calea acest'a de câtu că li-am propune tote regulele metodice referitoare la obiectulu acest'a.

(Va urmá).

P. Ungureanu.

Petroleulu.

In diferite tempuri diferite materii de luminatu s'au întrebuintiatu; asia mai multe specie de unsori, sèuri, oleuri de rapitia, inu etc. apoi gazuri; dar' abea se inaltara acestea la orecare in florire si deja li-s'a ivitu unu emulu unu rivalu puternicu pre terenulu comerçului si acestu rivalu erá una materia mineralica numita oleiu de pietra (oleum petrae) seau petroleu. Acést'a materia este de origine vegetala. Pre la anulu 1850 s'au facutu cu petro-

leulu mai multe experimente favoritorie si preste dicece ani s'au adusu mai multe transporte din Americ'a, ma se pote dice, că petrolenu erá transportatu asiadicundu in tote tierile culte din Europ'a, inviuse tote materiile, ce se intrebuintiau la luminatu si mai avea se rivaliseza numai cu gazulu luminatoriu. Se nu cogete inse cineva, că petrolenu n'a mai fostu intrebuintiatu, ci numai dela 1850 incoce; elu nu este una inventiune noua, ci inainte de acést'a cu câte-va mii de ani deja erá cunoscutu. Ruinele Babilonului areta, că la edificarea acestei cetati s'a intrebuintiatu muruieia de asphaltu, ce-lu dá petrolenu scosu din isvorele, ce se afl'au prelunga Eufratu. Acestea isvora si astadi mai exista si provedu tienutulu cu materi'a de luminatu. Egiptenii cei vechi si- balsamau cu petrolenu muniele; asemenea si cei de pre insulele jonice cu acést'a mäteria si- balsamáu mortii, precum ne spune Herodotu; apoi materi'a, ce pururea ardea in isvorele din apropiarea lacului caspicu, carele erá incungiuratu de besericile inchinatoriloru la focu, inca nu erá altu ceva decâtu petrolenu. In Americ'a inca cu ver una parchia de seclii mai inainte erá cunoscutu petrolenu, dar' nu se foloseá la luminatu, ci la vindecarea mai multoru morburu, deunde chiar' si pre la inceputulu secului presentu pentru una hecto se solviá câte 845 v. a. (Dr. Stern).

La inceputu forte primitivu erá metodulu, cu ajutoriulu carui'a se procurá petrolenu; si anume acést'a se faceá in doue forme. Din apele statatorie seau curgatorie, pre suprafaci'a caror'a existá stratu de petrolenu, lu- scoteáu asia, că tipáu in apa ciarsiafuri seau tióle, cari absorbeáu in sine petrolenu, dupa aceea luandu-le le storceáu si astufeliu obtieneáu petrolenu, — seau faceáu siantiniri largi in apropiarea apeloru, ce avéau pre suprafaci'a loru straturi de petrolenu, si acelea le impreunáu apoi prin canaluri strimte si nu afunde, si apoi petrolenu, ce se scurgea prin ele lu- scoteáu cu ajutoriulu unoru linguri. De aci se pote vedé câtu de anevoiosa erá obtinerea petrolenui, pentru aceea si pretiulu lui pre acelea tempuri erá destulu de mare; — pre la anulu 1840 pretiulu lui a mai scadiutu si totusi pentru una hectolitru solviáu câte 50 fl. v. a. Fiendu pretiulu petrolenui asia de mare omenii si- dederu tota silinti'a spre a aflá isvora de petrolenu si ale valorisá. In statele unite pre la anulu 1860 lucráu cam 40 de fabrici, cari pre anu servéau la 320,000 hectolitre materia de luminatu. In scurtu dupa ace'a s'au infientiatu fabrici si in Europ'a, intre cari mai insemnate erau in Bohemi'a si Galiti'a. Indata ce s'au sporitu fabriciele, cu ajutoriulu caror'a, s'a potutu rafiná seau curati petrolenu, pretiulu acestui'a inca incepù a mai scadé, si mai tare scadiù dupa ce se inventá sflederirea petrolenui dupa metod'a fontaneloru artesiane. Cea de antáiu sflederire s'a intemplatu, in apropiarea Titusvillei (in Pensilvani'a); aici a succesu a dá de isvore forte bogate in petrolenu. Faim'a despre aceste isvore a strabatutu indata tota Americ'a si alte parti ale lunei, deunde au napaditu aven-

turierii si omenii de cascigu la loculu vestitu. Locurile de langa Titusville capatara unu pretiu fabulosu. Aici se formara societati pentru esplotarea petrolenui, cari lucráu cu succesu schimbatiu, mai multi se inavutira si astufeliu petrolenu atrase atentiunea lunei asupra sa, dar' multi si-au pusu averea cu cautarea petrolenui, si-au pusu totulu si au ajunsu la sapa de lemmu.

Dr. Hirzel astufeliu descrie istori'a unui isvoru de petrolenu si respective inavutirea din elu a unui anumitu Shaw: In apropiarea Victoriei John Shaw si- puse tota speranti'a in una fontana afunda, ce erá in posesiunea sa. Cu zelu neobositu sapá, sflederea in acea fontana, si-a pradatu cu ea tota averea, creditulu si poterea, fara cá se fia aflatu si numai urma de petrolenu. Pre la midiloculu lui Ianuariu 1862 erá unu omu bancrotu, desperatu, cu posunariu golu si cu vesminte sdrentiöse; i-s'a fostu ruptu si papucii si avé lipsa de altii. Cu frica si cu cutremuru se duse intr'o bolta vecina, că se céra a conto una parchia de papuci; dar' sermanulu n'a capatatu. Destimulatu se reintorse la fontan'a sa si se decise, că nu va lucrá mai multu, decâtu in diu'a aceea. Plinu de amaratiune si- redica sflederulu si-lu trantesce de stanca. Dupa acést'a deodata se aude sgomotu din afundime. Ascuta sgomotulu subteranu ce nisuesce in susu cu unu murmuru totu mai mare si in curundu nebusiesce petrolenu prin tieve; fontan'a se imple si oleulu in continuu sare in susu. In câteva minute fontan'a este plina cu petrolenu si nu preste multu se versa afora si neavendu in ce se-lu adune curge mai departe.

Cá fulgerulu se respandesce faim'a despre acést'a fontana si proprietatea lui John Shaw devine obiectulu atentiunei generalu. Numai adi deminetia diceau: o seraculu Shaw betranulu, acum lu- tituléza de domnu si-lu incarca cu gratulari.

Fontan'a asia de abundantu curgea, in câtu erá imposibilu a determiná cuantulu, ce curgeá preste di din ea afara; mai târdiu inse totusi s'a calculatu, cumcá preste anu isvoresce petrolenu in pretiu 296,524 dollari (1 dolaru = 1 fl.).

John Shaw demaneti'a cersitoriu, dupa amiédi putredu de avutu; preste unu anu inse, ce se intempla? — se inéca in petrolenui fantanei sale, cându cu ajutoriulu unei catene s'a fostu scoboritu in fontana, că de acolo se scota una bucata de tieve. Vaporii petrolenui l'au ametitu si astufeliu scapandu catena din mâni a picatu in petrolenu.

Dar' nu numai langa Titusville, ci si in alte locuri din Americ'a s'au aflatu isvore de petrolenu, unde apoi s'au sapatu fontani, dintre cari unele au una afundime insemnata; asia lenga Carns-City se afla una fontana afunda de 468 metriu, din carea pe di se scotu la 400 butoie seau 636 hectol. de petrolenu (Dr. Stern). Fontani de petrolenu forte insemnate se mai afla in provinciele Ohio si Virgini'a si cu deosebire in Canad'a; aici se afla una fontana saritoria afunda de 89 metriu, carea arunca petrolenu la una inaltime de 7 metriu si dá pre minuta 8 butoie seau 15 hectol. de petrolenu. Comerciulu cu petrolenu

in scurtu tempu a devenitu forte insemnatu si Statele unite au cascigatu pre elu tesauri ne mai auditi.

Abundanti'a prea mare de comunu nasce lipsa; asia s'a intemplatu si aici cu petroleulu. Fontanele isvorau si dadeau dela multime de petroleu, carea proprietarii nu erau in stare se o adune, fiindu-cã le lipseau vasele, butoiele necesarie; astufelin erau siliti se se uite cu mânele in sinu cum li-se versa petroleulu in riurile si apele din apropiare. In urm'a acestei lipse de vase, pretiulu petroleului a scadiutu asia de tare, in câtu unu butoiu de 1 $\frac{1}{2}$ hectol. se vindeã la faci'a locului cu câte 20 cr.; multi proprietarii de petroleu au seracitu si astufeliu au trebuitu se inceteze de a mai portã comerciu cu petroleu. Dar' acest'a miciorare de pretiu a adusu cu sine una trecere mare a petroleului, asia câtu scaderea producerei insocita de scaderea pretiului au fostu caus'a de comerciulu cu petroleu in scurtu tempu érasu incepù se infforésca, si astadi nu se afla satu unde se nu fia ajunsu petroleulu.

Petroleulu crudu acusi e mai raru si de una colore verde galbinia deschisa, acusi mai desu si de una colore négria intunecata; arareori este transparentu. Cu câtu colórea lui e mai deschisa, cu atãtu si greutatea specifica e mai mica. Dupa analisele chemice s'a afluu cã petroleulu contine 85% de carbonu si 15% de hitroghenu. Fontanele afunde contienu potroleu mai subtile, decãtu celea scunde.

Petroleulu crudu de multeori este forte necuratu si are unu mirosu atãtu de neplacutu, incãtu in starea acest'a nu se pote folosi si pentru acea se supune destilare, seu rafinarci, cu carea ocaziune deodata se curatia si de oleiurile volatile si periculóse. Suntu si de acelea fontani, desi pucine, cari contienu petroleu asia de curatu ca si celu rafinatu.

(Va urmã).

Scaiuu muscanescu.

(*Xanthium spinosum*).

Cu multu mai inainte decãtu scaiuu muscanescu a fostu cunoscutu unu afinu alu acestui'a, numitu ciulinu seu cu terminu tehnicu *Xanthium strumarium*. Pre acest'a lunnemesce Dioscorides ¹⁾ *Xanthion*, dela cuventulu grecescu xanthos, ce insemneza galbinu; elu a numitu plant'a acest'a asia, fiindu-cã in vechime suculu ei se folosiã cã vapsela galbina.

Afinitatea acestoru doue plante consiste mai cu sema in structur'a floriilor. Ambe acestea plãnte suntu *monoice*, (dela cuv. grec. *μονός* unulu si *οἶκος* casa) adeca pre unulu si acelasiu individu suntu flori, ce au numai stamini (staminigere) si alte flori, cari au numai pistili (pistiligere). Fructulu loru este una capsula spinosa.

Ce privesce patri'a acestei plãnte, celea mai multe date adeverescu, cumcã este Rusi'a sudica respective desurturile din partea sudica a Rusiei, de aici s'a trantportatu apoi in mai multe parti ale lumei, parte cu lân'a oiloru, parte pre alte cãi si astadi se afla in Australi'a, in Americ'a sudica, in Afric'a prin Algiru, ma chiaru si pre la Capulu de buna sperantia, pretutindenea ajunge usioru, de orece,

precum scimu, fructulu ei este spinosu si cã atare se lega de ori si ce materie, cu cari pote ajunge in diferite parti. Unii suntu de parere, cã la noi a venitu cam de 5—6 decenie din Serbi'a, er' aici fi transportatu din Romani'a cu lân'a oiloru seu in pèrulu porciloru, er' altii dicu, cã plãnt'a acest'a ar' fi transportata la noi dea dreptulu din Rusi'a inainte de acest'a cu patru decenie, ce e si mai probabili.

Pre unde numai se pote víri acest'a plãnta, alt'a nu mai pote trai si extractulu facutu din ea este in stare a intiepeni animale mai mici, ma chiar' a le omori. Ea se sporesce mai alesu pre lãnga cãi si in giurulu comuneloru si cu tote ordinationile date din partea jurisdicitioniloru, nu se pote sterpi. Acest'a plãnta a atrasu atentionea chemistiloru, cari interesendu-se de ea s'au incercatu ai analisã cenusi'a si din mai multe experimete s'a documentatu depĩnu, cum-cã intre altele contine calcu acido-phosphoricu (13 18%) si caliu acido-carbonicu (25 00%) si inca pre cum se vede in cuantu forte mare. Acestea doue parti constitutive facu, cã plãnt'a se fia considerata din partea economului, fiindu-cã contine materie forte pretioase pentru ingrasiarea pamentului. Din calcularea competentiloru apare, cã unu centenariu de cenusia din acest'a plãnta valoreza 3—4 fr.

Deci standu lucrulu asia, plãnt'a acest'a trebue adunata uscata si dupa ace'a arsa si cenusi'a ei folosita la gunoirea pamentului!

Afora de acest'a scaiuu muscanescu mai are una bunatate, si anume unii medici, mai alesu in Rusi'a lufolosescu si in medicina la curarea colerei si a turbarei si spunu cã in multe casuri au avutu rezultate favoritórie, Medicin'a gatita din acest'a planta se dà in forma de pulvere si cur'a tiene cam 3 septemani.

Din acestea se vede, cã plãnt'a acest'a este cu multu mai interesanta, decãtu cum cugetamu noi pana aci.

Cãpiarea si vindecarea ei.

In intestinele subtiri ale cãniloru, lupiloru, dihoriloru si nevestuiceloru traiesce una specie de tenia, panglica (vierme intestinalu). Esaminandu structur'a acestui vierme vomu vedé, cum-cã ace'a consta din mai multe articulatiuni — proglotis, — fia care articulatiune contine in sine mai multe mii de ovuli. Articulationile acestea se rumpu, se desfacu dela animalulu — matre (Teni'a) si se dau afora dimpreuna cu escrementele animalului respectivu, in ale carui intestine se sustiene teni'a. Ovulii esiti apoi suntu imprasciati de ventu si ploia in tote partile, din intemplare ajungu si pre ierba seu pre vegetalele, ce servescu cã nutrementu oiloru si deca acestea mânca din plantele inficiate, dimpreuna cu acestea primescu in sine si ovuli de tenia. Acesti'a ajungu cu mãncarea in stomaculu oiei, deunde dimpreuna cu acele parti din nutrementu, cari au se se prefaca in sãnge intrain va sele de sãnge (ovulii suntu microscopici, abia au marimea de 0.030 mm.) si prin acestea circulatiunea i- duce in diferitele parti ale corpului, in care ori unde se voru asiediã, nu causeza asia morbu aparentu cã in creri, ajungandu inse aici si stabilindu-se in care-va parte a loru producu alterare in sanatatea animalului, causeza morbulu asia numitu *cãpiare*. Morbulu incepe a se desvoltã cam la trei septemani, dar' nu-si manifesteaza efectele sale pana preste 2—3 luni. Ovulii ajunsu in creri incepu a cresce si se transforma in besica plina cu fluidu, pre parietele internu a besicei se nascu mai multe formatiuni de acelea, cari la una tenia desvoltata se numescu *capu*

¹⁾ botanicu, carele a traiu in seclulu primu dupa Chr.

(scolex). Acést'a besica, adeca vierme besicosu, un'ori ajunge la una marime enorma si nu este altu ceva, decâtu stadiulu de larva a teniei numitu *Taenia coenurus*. Acést'a vierme besicosu seau larva de tenia, se numesce *Coenurus cerebralis*. Acést'a cauzeza căpiarea asia, că asiendendu-se pre creri si facundu asupra acestor'a impresiune continua, acei'a se altereza, trecu in stare morbida, si oi'a atacata incepe a se inverti din drept'a in stâng'a seau viceversu, dupa cum viermele besicosu este inlocatu de una parte seau alt'a a creriloru; adeca oi'a, ce se inverti in dreapta are viermele besicosu pre suprafaci'a emisferei drepte a creriloru, er' oi'a ce se învêrte in stâng'a lu-are pre suprafaci'a celei stânge; deca animalulu nu pote stá in susu si adese ori cade mai cu sema pre ace'asi parte, atunci crerii cei mici (cerebellum) suntu atacati. Este de lipsa se scimu acesteá, pentru-cá se ne potemu orientá in privinti'a aflarei viermelui besicosu, cându voimu se scapamu oi'a de căpiare.

Deca din norocire aflamu loculu, unde se sustiene viermele, atunci ne apucamu de operatiune, ce se pote face in multe moduri si cu diferite instrumente. Pecurarii cu esperintia, inse fora carte, purcedu in urmatoriulu modu: Din invêrtirea oiei conchidu in care parte a creriloru se afla viermele, dupa aceea prin pipaire afla, unde este mai móle osulu craniului, in regiunea acést'a taia lân'a si cu unu cutitu bine ascutitu taia una bucata rotunda din osu dar' cu mare atentiune, cá se nu atinga crerii, ace'a o redica in susu si deca are norocu se fia acolea viermele, lu- intiapa finu si lu scote afora, — apoi asiedia osulu indereptu, léga capulu oiei (preste osulu taiatu) cu una carpa uda si operatiunea, deca a fostu bine esecutata, decomunu succede, adeca oi'a scapa de căpiare. Am vediutu una atare operatiune, esecutata de unu pecurariu de pre Campia, cu deplinu succesu; oi'a operata erá tinera, nu-mai mióra, si a fostu atacata de căpiare in gradu mare; dar' in scurtu dupa delaturarea viermelui oi'a s'a desceptatu si- a venit in ori, primaver'a a fetatu unu mnielu frumosu, pre care l'a grigitu cu multa iubire si cu care mai târdiu fú premiatu pecurariulu.

Cei versati in sciinti'a veterinaria esecuta operatiunea (trepanatu) in multe moduri, dar' decomunu intrebuintieza unu instrumentu firezu — sfloderu, cu care se pote scote din craniulu (cápátin'a) animalului respectivu una patura de osu circularia cu unu diametru de 1 cm.

Dupa ce se determina odata loculu unde se afla viermele, acel'a se curatia de lân'a si piele, apoi cu instrumentulu amentitu se sfloderesce osulu craniului in loculu respectivu.

Deca loculu e bine nimeritu, atunci viermele besicosu nabusiesce prin gaur'a sfloderita, se prinde cu una pinceta (clesce) si se trage afora. Dupa ce s'a facutu acést'a, se curatia bine ran'a, se asiedia pielea pre ea, si se alipesce.

Deca operatiunea a succesu, animalulu dupa 2 seau 3 dile se afla bine, la din contra, căpiarea ia mesuri mai mari, de ore-ce animalulu capeta si aprindere de creri; in casulu acést'a numai de cătu trebuie taiatu animalulu pentru-cá se nu se mai tortureze.

Prin operatiune se pote scapá $\frac{1}{3}$ din oile morbose, adeca atacate de căpiare.

Si pentru-cá baram in parte se potemu scuti oile de căpiare trebuie se tienemu in vedere urmatoriele: Capulu oiei, ce a suferitu in căpiare, dupa ce s'a taiatu se nu-lu damu câniloru, cá-ci acést'i'a máncañdu-lu dimpreuna cu

viermele besicosu, si acést'a ajungandu in stomachulu si respective in intestinele loru, aici se desvolta si se preface in tenia; ei capulu taiatu trebuie ingropatu seau trebuie prapaditu in altu modu. Mai departe căni de turma primaver'e inainte de a esi cu oile la pasiune trebuie inchisi 2—3 dile, si aici li- se dá laxativa, carea se face asia, cá se fierbe radacina de ferega (seau cum se numesce in alte parti) tiolul dupului (*Aspidium Filix mas*) si zam'a acesteia li se dá in máncañre seau beutura. Astéñutulu caniloru din preuna cu escrementele se ardu.

Dar' inzadaru voru fi curati de tenia căni dela oi deca pre pasiune voru amblá si alti căni, pentru aceea proprietarii trebuie se-si dee silinti'a intr'acolo, cá pre pasiunile oiloru se nu amble neci unu feliu de căne afora de ai pecurariloru, asemenea se nu amble neci vulpi, lupi, dihorn, nevestuici, cari érași suntu stapanii teniei si propagatorii ei.

Musc'a *Oestrus ovis* inu cauzeza oiloru unu morbu, ce manifesta fenomene acemenea cu celea ale căpiarei, dar' acestu morbu nu este căpiare adeverata ci numai *pseudocapiare*. Musc'a amentita cam cu finea lui Iuliu seau prin Augustu si Septembre si- depune ouale in nasulu oiloru (in tempulu acel'a de multe ori se potu vedé oile alergandu si frecându-si nasulu de pamentu), esindu larvele din oua inainteza spre craniu si se vírescu in cavitatea aceleia, aici se asieza spre invelitoriele creriloru si eserceza apesare asupra loru, in urm'a carei'a oi'a intre fenomene de căpiare pier.

Varietáti.

Trasulu vinului. De-óre-ce drojdiele vinului la tóta scuturarea vasului seau si cându tempulu se întórce spre mai caldu se misca si se inaltia in vasu si produc órecum-va fenomene de fermentatiune noua, din care cauza apoi vinulu in decursu de mai multi ani nu se póte curati, trebuie se avemu grigia, cá se tragemu vinulu de pre drojdie. Trasulu ántáiu se intempla pre la midloculu lui Decembre; alu doilea cu dóue septemáni inaintea ecuinocliului de primavera. De aci in colo tragemu vinulu de atátea ori, de câte ori face sedimentu; asiá in anulu primu cam de 5 ori; vinurile vechi de comuna se tragu odata pre anu.

Conservarea unsórei. Dupa-ce unsórea se fierbe bine se pune in vasu curatu, ce se asiédia in locu uscatu si nu trebuie bagatu in ea nimicu, precum se indatinéza unii.

Rogamu pre stimatii abonanti, cari inca nu si-au achitatu abonamentulu, se binevoiesca a ne tramite pretiulu.